

De focus op beleving van hinder en gezondheid brengt oplossingen dichterbij

Door te focussen op de persoonlijke beleving van hinder en gezondheid, in plaats van op harde data, haalt het Louis Bolk Instituut andere informatie naar boven. Dat blijkt de sleutel te zijn voor een open dialoog. Dit belangrijke inzicht kwam uit een onderzoek naar Positieve Gezondheid en Leefomgeving bij geur-overlast onder leiding van Sjef Staps. De ontwikkelde integrale en participatieve werkmethode en app zijn bruikbaar voor verschillende situaties waarin van uiteenlopende soorten hinder sprake kan zijn.

In het oosten van Noord-Brabant is bij uitstek veel intensieve veehouderij aanwezig. Tel daarbij op dat, ondanks verleende vergunningen, daar de nodige hinder wordt ervaren, en je hebt een interessant gebied te pakken voor onderzoek naar Positieve Gezondheid en Leefomgeving. Staps: 'We constateerden dat vergunningverlening en beleving door omwonenden niet goed op elkaar aansloten en hebben daarom met de GGD Hart voor Brabant een project gedraaid met casussen die speelden in buurtschap De Elzen in Boekel en in het buurtschap Noordkant-Zandkant in Sint Anthonis. Daar was sprake van geurhinder. Wij zijn de boer op gegaan en zijn het gesprek met veehouders en omwonenden aangegaan.'

App

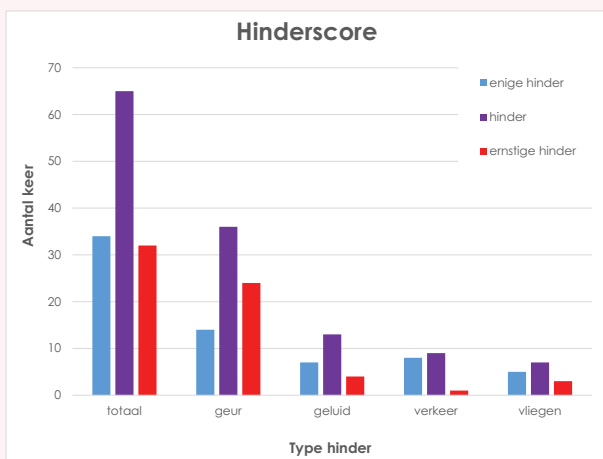
Die gesprekken waren informatief, maar een belangrijke aanvullende databron bleek de app te zijn die het Louis Bolk Instituut en de GGD door een ICT-partner lieten ontwikkelen en waarmee omwonenden gedurende een periode van enkele weken onder andere konden bijhouden welke hinder ze ervoeren en in welke mate. 'Er kwamen daarmee tevens andere bronnen van overlast naar voren, bijvoorbeeld geluid en verkeer', zegt Staps. Bovendien konden bewoners aangeven hoe zij hun gezondheid beleefden. Op basis van de gebruikerservaringen van bewoners in De Elzen en in Noordkant-Zandkant werd de app tussentijds steeds verder verbeterd.

De app en werkmethode maken ervaren hinder en gezondheid inzichtelijk

Het onderzoek, dat inmiddels is afgerond, onderscheidde zich doordat het zich richtte op de beleving van hinder en gezondheid. ‘Voorheen werd vaak volstaan met het in kaart brengen van de milieusituatie op basis van gemeten waarden voor bijvoorbeeld geureenheden en fijnstof. Daar hebben wij op voortgebouwd, alleen wilden we middels de vragenlijst in de app precies van bewoners weten waar ze welke overlast ervoeren. Zo konden we de gemeten waarden naast de beleving van hinder en gezondheid leggen. Op basis van de data uit de app konden we grafieken maken en deze plaatjes blijken erg behulpzaam bij de gesprekken met veehouders en omwonenden.’

Bij het onderzoek inventariseerden we voor hinder de aard, mate, frequentie en duur. De zes domeinen van Positieve Gezondheid zijn eerder bij het Louis Bolk Instituut door Machteld Huber ontwikkeld. Het betreft lichaamsfuncties, mentaal welbevinden, sociaal maatschappelijk participeren, kwaliteit van leven, dagelijks functioneren en zingeving. In de app konden omwonenden aan elk van die gezondheidsdomeinen regelmatig voor zichzelf een cijfer toekennen.

Figuur 1. Ervaren hinder - voorbeeld van data verkregen uit door deelnemende burgers ingevoerde gegevens in de app.

Zo ontstond een accuraat beeld van hoe hinder en gezondheid door de tijd heen werden ervaren.’

Van knelpunten naar verbeteringen

De integrale en participatieve aanpak die bij het onderzoek in oostelijk Noord-Brabant centraal stond, kenmerkt ook algemeen de werkwijze van het Louis Bolk Instituut. Dat geldt tevens voor de intensieve communicatie die daarbij hoort. Bij de door het Louis Bolk Instituut uitgevoerde interviews, en samen met de GGD georganiseerde workshops en gespreksbijeenkomsten met omwonenden en veehouders, waren ook de gemeenten betrokken. Dat je alle stakeholders erbij betrekt, is onderdeel van de integrale aanpak en geeft de beste basis voor succes, aldus Staps. ‘De werkwijze bestaat uit drie fasen. Ten eerste keken we wat omwonenden als knelpunten ervoeren. Ten tweede keken we naar de kwaliteiten van het gebied én van de deelnemers die benut konden worden om de overlast effectief aan te pakken. Tot slot keken we gezamenlijk naar concrete oplossingsrichtingen. Daarbij namen we alle betrokkenen mee door het hele proces.’

Breed toepasbaar

Het gesprek tussen omwonenden en veehouders kwam door de gekozen benadering opvallend goed op gang. ‘Wij hebben gezien dat als je puur op basis van feitelijke data praat, partijen de hakken in het zand kunnen zetten en het gesprek moeizamer verloopt. Praat je daarentegen over hinder- en gezondheidsbeleving, dan kan zich echt een dialoog openen, en daarmee is de basis voor oplossingen eigenlijk al gelegd.’

Het belang lijkt de Brabantse casussen ruimschoots te overstijgen. Inmiddels lopen er projecten in Boxtel en Venray, en zijn er voorbereidingen voor nieuwe projecten. De gekozen werkwijze en invalshoek zijn ook bruikbaar in andere gevallen van overlastbeleving. Sterker nog; veehouders die bij het project betrokken waren, opperden dat zelf al, zegt Staps. ‘Dit kan uiteraard ook werken als het gaat om geluidshinder, industrieel uitgestoten fijnstof of het plaatsen van 5G-masten of windmolens. Het toepassingsgebied is met andere woorden veel breder dan alleen ervaren overlast van veehouderijen.’ ●

→ Meer weten?

Sjef Staps
s.staps@louisbolk.nl